

DE Kutatóegyetem Nyelvtudomány és bioetika fókuszterülete

Bioetika munkacsoportjának stratégiai tervezete és munkaterve

Előzmények:

1. A kutatócsoport vezetője tag volt a Berlin-Brandenburgi Akadémia Humánprojektjében (2006-2009).
2. Nemzetközi technikafilozófiai konferencia a DE-en 2009-ben.¹
3. Rózsa Erzsébet társszerkesztője az előkészületben lévő német nyelvű technikafilozófiai kötetnek.²

A kutatás céljai:

1. A csoport kutatási profilja a személy identitásának kérdései a modern társadalom kommunikációs, orvostudományi-és technológiai, illetve jogi környezetében. E maga nemében eredeti kutatási terület kimunkálásában célunk a bioetikában élenjáró nemzetközi kutatásoknak a DE kiemelkedő szakterületeivel való összekapcsolása.
2. Előtérbe állítjuk azon erkölcsi dilemmákat, amelyek érintik a személyes életvezetés sorskérdéseit. A háttérben a tudományos és technikai fejlődés által elérhetővé vált, ám a közvéleményt megosztó, esetenként az érintett szakembereket (orvos, jogász stb.) elbizonytalanító új életvezetési távlatok állnak.
3. E dilemmák releváns tematizálásához elméleti megalapozás szükséges, amihez modellértékű lehetőséget kínál Hegel filozófiája. A DE-n folyó kutatást erre a feladatkörre állítjuk át.
4. Mivel e dilemmák széles rétegeket érintenek, célunk „laikusok” és „szakértők” párbeszédének kezdeményezése.
5. Az alábbi tematikai súlypontok kimunkálását célozzuk meg: 1. személy-, érzelem- és erkölcselméleti relációk, életforma-modellek a német idealizmusban és ezek konstruktív alkalmazhatósága mai bioetikai vitákban; 2. az embrionális őssejt kutatással, illetve a génmódosított organizmusokkal kapcsolatos kutatások és szabályozások etikai és jogi kérdései, kritikai diskurzusanalízis.
6. Célunk, hogy e *saját profilú* kutatási területeken hazai és nemzetközi szinten is értékelt eredményeket érjünk el.

Kivitelezési terv:

1. A célok eléréséhez élni kívánunk a DE Kutató-elitegyetem nyújtotta kiváló kutatási kapcsolódási lehetőségekkel. Tartalmi együttműködésre lépünk kiemelkedő területek művelőivel: a BTK Nyelv- és Filozófiatudományi Kutatóközpontjával, a Germanisztikai Intézettel, az OEC Biokémiai és Molekuláris Biológiai Intézetével, a Klinikai Genomikai Központtal, a Népegészségügyi Kar Magatartástudományi Intézetével, az Állam- és Jogtudományi Karral.
2. A kutatási profil kimunkálásában az alábbi tudományterületeken kívánunk együttműködni: filozófiai etika, nyelvtudományi kommunikációelméletek, molekuláris medicina (őssejtkutatás, sejttérápia), a nanomedicina, a farmakogenomika, a jogelméletek, illetve a jogalkotás vonatkozó területei.

¹ Német finanszírozással.

² A kötet németül, német finanszírozással jelenik meg.

2. A filozófia saját hagyományainak aktualizálása a bioetika szokásos eljárása. A hegeli filozófia aktualizálásába bevonjuk a kortárs analitikus és pragmatikus diszkussziót (Brandom, Pippin). Ez a filozófiai alapvetés az alábbi két alprogram tematikájának konzisztens kapcsolatára kínál megoldást, s a bioetikai diszkusszió más területei számára is versenyképesnek ígérkezik.

3. A kutatás két alprogramja

I. A hegeli gyakorlati filozófia mint bioetikai kérdések releváns modellje

A kutatás az alábbi összefüggések elméleti tisztázását szolgálja: 1. természet és kultúra (vö. a hegeli „Geist” Brandom-i interpretációja) horizontján a személylét természeti és szociokulturális jellege, személyközi és intézményi aspektusai (Pippin, Siep, Honneth, Quante), a személy biológiai, érzelmi, intellektuális és praktikus (practice) minőségei és relációik (Brandom). 2. E minőségek és relációk alkalmazhatóságának felmutatása bioetikailag releváns kérdésfeltevések számára.

Az ily módon előállt elméleti konstrukció paradigmaként szolgálhat a II. alprogram keretében vizsgálandó kérdések releváns artikulálásában..

II. Etikai állásfoglalások az összejt kutatásról és a génmanipulált organizmusokról folytatott társadalmi diskurzusban

A kutatás két lépésből áll. Elsőként a következőkre keressük a választ: 1. hazánkban a különféle társadalmi pozíciók (social positions) milyen etikai álláspontokat társítanak önmagukhoz, illetve a diskurzus más társadalmi pozícióihoz, valamint 2. ezeknek az állásfoglalásoknak hogyan igyekeznek érvényt szerezni? Vizsgáljuk a magatartás és a beállítódások szerepét, ennek során hangsúlyt fektetünk a diszkurzív praxisnak mint specifikus tartalmak létrehozásának és alkalmazásának (Brandom) a vizsgálatára. A nyelvi magatartás elemzését az intencionális és a szemantikus magatartási magyarázatok viszonylataiba helyezzük. A második lépés a magyar társadalomban megfigyelhető etikai pozíciókat helyezi el az általános bioetikai argumentáció mintázatai között.

4. A kutatócsoport hálózatos működésének és team-jellegének formái: workshop, hazai és nemzetközi konferencia, saját folyóirat és könyvsorozat, hazai és külföldi publikációk, olvasókör, tananyagok.

5. A kutatócsoport hazai és nemzetközi partneri kapcsolatban működik, ami közös publikációkban, konferenciákban és pályázásban ölt formát. Fő külföldi partnerünk a Münsteri Egyetem Filozófiai Intézete. Prof. Dr. Michael Quante személyében két évtizedes együttműködésre építhetünk, aki a német bioetikai kutatások nemzetközileg elismert képviselője.

Várható eredmények:

Vállalás	Mennyiség
Monográfia	2 (ebből 1 idegen nyelvű)
Tanulmány	24
- ebből idegen nyelvű:	7
- ebből magyar nyelvű:	17
Szerkesztett	7
- kötet:	6
- folyóirat:	1 (társszerkesztés)

Elektronikus folyóirat	1
Adatbázis építés	1
Recenzió	11
Beszámoló (konferenciáról)	4
Rendezvény (konferencia)	3
- hazai	2
- nemzetközi	1
Előadás	9
- saját rendezésű (hazai vagy nemzetközi) konferencián	4
- előadás (más rendezésében előkészített) nemzetközi konferencián	5
Vendégelőadás	4
Nemzetközi szeminárium vezetése	2
Rendezvény	10
- szélesebb publikum számára	4
- workshop)	6